

KÁLÓCFA

Kálócfa

TELEPÜLÉSKÉPIARCULATIKÉZIKÖNYV
2018. 03. 22.

10/2018.(III.22.) számú határozattal elfogadva

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Kálócfa bemutatása
általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk
a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Kálócfán
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
Átalakuló, új településrész
Beépítésre nem szánt terület
5. Építészeti útmutató
Telepítés
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Szín
Terepalakítás
Kerítések
Ajtók, ablakok
Tornácok
Homlokzatképzés, anyaghasználat
Részletek
Kertek
Utcák, terek
6. Példák épületek, épített részletek
7. Példák sajátos építményfajták
sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1

Kálócfa Zala vármegye térképén, az Alsólendvai járás északi oldalán.

KÁLÓCFA BEMUTATÁSA

Kálócfa Zala megye nyugati oldalán, a 86-os főút mellett, Lentitől északra 16 km-re, Zalalövőtől 12 km-re délre, az Őrség és a Göcsej határán fekvő település. Belterülete északon Kozmadombja községgel összeépült.

XII. sz. végén élt itt egy Kálóz, akinek unokája Kutasi János 1364-ben szerepel az írásokban, s akinek fia szintén ezt a nevet viselte. Nagyon valószínű, hogy ettől a Kálóztól kapta a nevét a település. A falu egy 1408-as iratban Georgiai Kálóz de Kálózfalva néven szerepel. 1531-ben és 1542-ben külön szerepel Kálózfalva és Ilvagy egymás mellett egy adórajstomban.

Egyházáról, mely Szt. Miklós tiszteletére volt szentelve, egy 1433-ban kelt oklevél beszél. Ez a kő templom a török időkben elpusztult. A falu 1563. szeptember 24-én tűnik fel újra az írásokban, mely időben I. Ferdinánd király királyi adomány címén a Kálózfalvai, más néven Ilvági Taba család tagjainak adományozza. A település 1690-ben az Eszterházyak kezére kerül. 1746. december 29-én kiadott oklevél alapján a település Eszterházy Pál hercegé lesz, akinek a birtokért már fizetnie kell a királyi kincstárba 9384 rajnai forintot.

1778-ban Szili János szombathelyi püspök Eszterházy Miklós herceghez írt levelében megemlíti, hogy a kálócfai templomba plébánost kéne helyezni és ehhez a központhoz csatolni Apáti, Pórszombat, Szilvagy, Cup és Pusztaszt. Péter községeket.

A település lakónépessége 1770-ben 223 fő, 1785-ben 145 fő, 1792-ben 139 fő, 1830-ban 170 fő, 1949-ben 470 fő, 1968-ban 446 fő, 1990-ben 228 fő, 2006-ban 194 fő.

Az Önkéntes Tűzoltó Egyesület több mint száz éve alakult. A földosztás 1945. augusztus 27-én volt a településen. A mezőgazdaság szövetkezeti átszervezése 1961-ben történt, mely időszakról kezdődően megkezdődött a településről az elvándorlás. Az időközben több településsel egyesült termelőszövetkezet 1996-ban végelszámolással megszűnt. A község mezőgazdasági területei újra magánkézbe, ill. jelentős területek külföldi tulajdonba kerültek.

A településen a Millenniumi ünnepségre és a település címerének, zászlajának felszentelésére 2000-ben került sor, ezen ünnepségek keretében történt a MILLENNEUMI PARK avatása is, mely szobrai a következő években készültek, a játszótér 2004 évben épült.

Jelentős eseménye volt a településnek a 2001. évben Szabó József portáján tartott kihelyezett Kormányülés.

A településen szinte teljes az infrastruktúra kiépítettsége, így rendelkezik villanyárammal, vezetékes ivóvízzel, vezetékes gázellátással, csillagpontos kábeltelevíziós hálózattal, szervezett hulladékszállítással, vezetékes telefonnal, a vezetékes szennyvízhálózat és a szélessávú internethálózattal.

A település belterületi úthálózata 4,6 km hosszú, melyből 4 km szilárd burkolatú.

A közigazgatás alakulása:

A település 1818-tól a Zalalövői járáshoz, az 1925-ös Közigazgatási útmutató alapján a Zalabaksai Körjegyzőséghez, ill. az Alsólendvai járáshoz tartozott, a Vármegye székhelye Zalaegerszeg.

1949-ben már önálló tanács működött, majd átszervezés után a Zalabaksai Községi Közös Tanács látta el a közigazgatási feladatokat, járási székhely Lenti.

A rendszerváltást követően 1990-ben önálló önkormányzat alakult, mely csatlakozott a Zalabaksai Körjegyzőséghez, az igazgatási feladatok ellátására, ill. bizonyos feladatok ellátását 2005-től a Lenti Kistérségi Társulás végzi.

Közsoktatás, közművelődés:

A községben már 1700 körül volt tanítás az egyik parasztházban, nem képesített tanítóval.

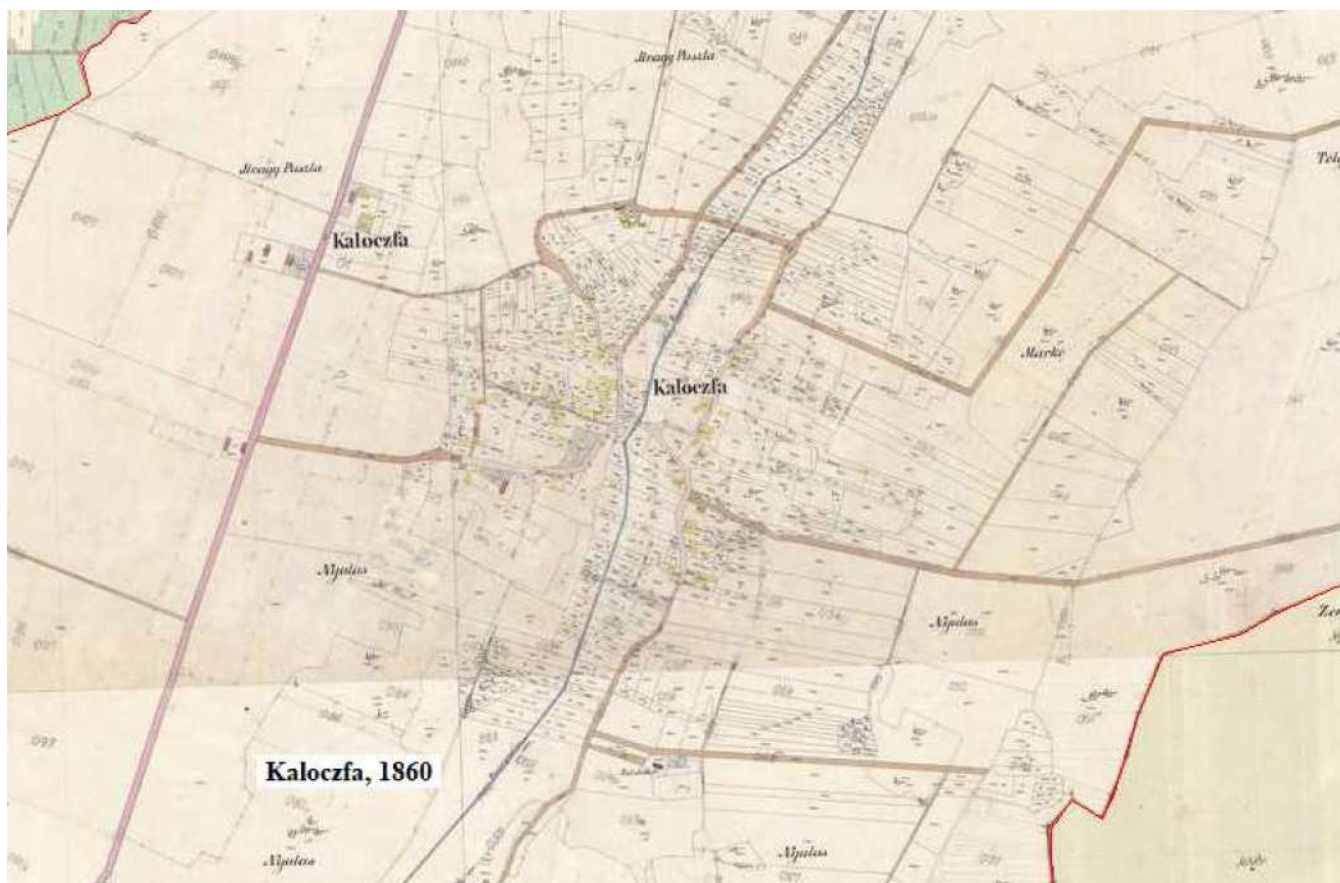
Az Elemi Népiskola 1885-ben épült. Az iskola 1948-tól 8 osztályos, de csak egy tanteremmel rendelkezik kettő tanítóval. Az új iskola 1952-ben épült a régi helyén. A felső tagozat 1967-ben, az alsó tagozat, pedig 1976-ban szűnt meg.

Az iskolaépület a továbbiakban kultúrházként működik, mely magába foglalja a könyvtárat, a számítógépes termet, az ifjúsági klubot és a képzőművészeti nyári alkotótábor helyiségeit is. A nagyterem lehetőséget biztosít nagyobb rendezvények rendezésére / lakodalmak, bálók, stb./.

Földrajzi elhelyezkedés, településszerkezet, idegenforgalom, infrastruktúra:

A település az Őrség és Göcsej tájkörzet találkozásánál a 86-os főközlekedési út mellett, a Turti patak völgyében, Zalalövőtől 12 km-re, Lentitől 20 km-re fekszik.

A település eredetileg a Turti patak völgyében alakult ki szerez jelleggel, mely szerek általában az ott lakók személynevéből származik / Kárószér, Pintérszer, Rukica, stb./, ezen szerek ma egy-egy önálló utcát alkotnak / Dózsa, Petőfi, Ady, Deák /. A lakók az 1960-as évektől kezdődően folyamatosan a 86-os főközlekedési út mellé a Kossuth utcába építettek házat és települtek át, így a régi településrész elnéptelenedett, lakóházainak jelentős része megszűnt.

Kálócfa 1860-as kataszteri térképen.

A település igazgatási területe (vizsgálati terület) Zala megyében fekszik. Tájföldrajzi szempontból (MTA FKI 1990-es kistájkatasztere alapján) a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájban, a Zalai-dombvidék középtájban, Nyugat-Zalai-dombság részként a Közép-Zalai-dombság (Göcsej) kistájban fekszik.

Domborzat

A Felső-Zala, a Kerka és a Válicka völgye által határolt, magasra kiemelt, eráziós-deráziós dombság jellemzi a kistájt. Domborzatilag a Vasi-Hegyhátra emlékeztet, de felszíne alacsonyabb és sokkal tagoltabb. A jobbra jégkorszaki vályoggal fedett, pannóniai alapzatú dombsági táj legmagasabb pontjait északi és keleti kordalékkúp-maradványos vízválasztó tetői (pl. Kandikó-hegy 304 m, Baki-hegy 298 m, Cigány-hegy 285 m) hordozzák. Átlagos magassága 240 m fszf. Dél-délnyugati irányban lejtőssződ felszínét az eróziós és deráziós völgyek sűrű hálózata lépcsőzetesen lehanyatló párhuzamos dombsorokra és keskeny aszimmetrikus völgyközi hátakra tagolta. Vízsintes és függőleges tagoltsága (az átlagos völgyűrűség 5,7 km/km², az átlagos relatív relief 53m/km²) egyaránt jelentős.

Kálócfa igazgatási területét a Turti-patak és a Mihomi-ér észak-déli irányba lefutó völgyei tagolják, amelyek között észak-déli irányba hosszan elnyúló völgyközi hát emelkedik ki. Ezen a háton illetve a patak völgyben alakult ki a település. A környékének domborzatát több magas és mélypont tagolja. Így a felszínmozgalmasság szempontjából morfológiája változatosnak tekinthető. A község átlagos tengerszint feletti magassága 210 m. Legmagasabb pontja a keleti határban lévő Györök háza domb (232 m tszf.), legalacsonyabb pontja a patak völgyben van (185 m tszf.). Lejtőkategóriák szempontjából az erdővel borított domboldalak zöme meredek (25,1-40%), a kertekkel és gyümölcsösökkel borított részek a dombos (12,1-25%), a szántókkal, rétekkel fedett részek pedig lankás (5,1-12%) lejtőhajlások a jellemzőek.

Földtani adottságok

A mozgalmas reliefű táj energiahordozókban, mélységi hévizekben és építőanyag-ipari nyersanyagokban egyaránt gazdag. Energiahordozók közül említésre érdemes a nagylengyeli olajmező, a hahóti szénhidrogén-telep. A táj túlnyomó része 80°C-nál melegebb karsztvíz reménybeli területének minősül. 11 helyen 60-90°C-os, 3 helyen 35-60°C-os hévízfeltárás van. A helybéliek elmondása szerint a Konc-hegyen is végeztek hévízfeltárást. A dombsági kistájat borító fiatal üledékes kőzetek közül a felsőpannóniai agyag a fedőjébe települt galciális vályoggal és a szoliflukciós vályogos, löszös üledékekkel együtt a durvakerámia-ipar jó minőségű nyersanyaga. A meredek morfológiájú területek potenciális mozgásveszélyesek lehetnek. A rendezési tervben a 25 % meredekebb lejtésű területeken beépítésre szánt terület nem lett kijelölve.

Éghajlat

Mérsékelt hűvös – mérsékelt nedves éghajlatú, amelynek a déli része megközelíti a nedves éghajlati típust. A napsütés évi összege 1850-2000 óra között mozog. Az évi középhőmérséklet 9,5 °C körüli, a vegetációs időszak 15,5 °C. Április 15. és október 14. között mintegy 182-183 napon (fagymentes időszak) keresztül a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. Az évi csapadékösszeg 750-800 mm, a déli részeken azonban kevéssel a 800 mm-t is meghaladja. A nyári félév csapadéklátása 450-460 mm. A téli időszak hótakarós napjainak száma 40 körül van, az átlagos hóvastagság 40 cm körüli. Az ariditási index 0,88-0,94. A leggyakoribb szélirányokat elsősorban a völgyek futása határozza meg. A kiemelkedő területeken az északi és jóval kisebb gyakorisággal a déli szélirány az uralkodó, az átlagos szélesebbesség a szélvédezettségtől függően 2,5 m/s. A táj éghajlati és a domborzati adottsága az erdő- és vadgazdálkodásnak valamint a turisztikának kedveznek.

Vízrajz

A kistáj északi nagyobb része a Zala jobbparti vízgyűjtője a Baki-Válicka völgyéig, déli része pedig a Csértán és az Alsó-Valickán át a Kerkához folyik. Kálócfa a Kerka-patak vízgyűjtőterületének északi részén fekszik. A település igazgatási területét a Turti-patak és a Mihomi-ér szelik át. Sokkal több csapadék hullik a tájra, mint ami elpárolog, ezért jelentős vízfelesleg keletkezik.

$$L_f = 7 \text{ l/s.km}^2$$

$$L_t = 28 \%$$

$$V_f = 150 \text{ mm.}$$

A felszíni lefolyási viszonyok kiemelkedően jók, de ez a talajerózió szempontjából kifejezetten kedvezőtlen. Jelentős a vízfolyások vízhozam-ingadozása. Árvizek tavasszal és ősszel, kisvizek nyár végén gyakoriak. Az áradások gyorsan keletkeznek, de gyorsan le is vonulnak.

Talajvizet jobbra csak a völgyekben találhatunk 2-4 m közötti mélységben. A völgyközi hátsó területén már sokkal kedvezőtlenebb a helyzet, mivel a talajvíz csak nagy mélységben érhető el. Kémiaiailag egységesen kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegű. Közepes keménységű (15-25 nk°), szulfáttartalma is kevés (60 mg/l alatt). A rétegvíz-ellátottság jóval kedvezőbb. A 100 m-nél mélyebb pannon-pleisztocén rétegekből jó minőségű, bővízü kutak táplálkoznak. A rétegvizek mennyisége 1-1,5 l/s.km². Artézi kutak csaknem minden községben létesültek. Kálócfa igazgatási területe érzékeny felszín alatti vízbázist nem érint.

Talajadottságok

A völgyekkel szabdalts kistáj periglaciális vályog és agyag talajképző kőzetén egyrészt pszeudoglejes barna erdőtalajok, másrészt – ahol ez az üledék karbonátos maradt – agyagbemosódásos barna erdőtalajok képződtek. Nyugatról keletet felé szabályos talajsorozat alakult ki. Nyugaton – így Kálócfa területének nagy részén is – pszeudoglejes barna erdőtalaj borítja a felszínt. A bőséges csapadékhhozam miatt fokozatosan érvényesül kedvezőtlen vízgazdálkodásuk. Rosszul vezetik a vizet, ezért gyakran pangóvíz alakul ki a talajban, ami oxigénmentes körülményeket eredményez. A redukció káros talajképződési folyamatokhoz vezet, rossz a tápanyag-gazdálkodásuk, savanyú a pH-juk, nehezen művelhetők. Termékenységük gyenge (VIII.). Többnyire erdőterületek (kb. 61 %).

A patak völgyek karbonátmentes allúviumán főként öntés réti talajok fordulnak elő. Ennek tulajdonságait az időszakos vízborítottság és a rendszeresen megismétlődő üledék-felhalmozódás szabja meg. Mechanikai összetételük vályog, vagy agyagos vályog. Termékenységük a humuszanyagok mennyiségétől függően alakul és a VI-VII. termékenységi kategóriák között váltakozik. Jelentős a rétek részaránya.

A meredek völgyoldalakon a felületi talajleöblítés is és a vonalas felárkolódás is jelentős talajpusztuláshoz vezet. Helyenként olyan nagy mértékű, hogy a talajképződésben az erózió válik uralkodóvá, amelynek következtében úgynevezett földes kopárok képződnek.

Növényzet

A kistáj növényföldrajzi tekintetben átmenetet képez két flóraidék között. Mind a Göcsej (Petovicum), mind az Alpokalja, a nyugat-dunántúli flóraidék (Praenoricum) nyugati peremén helyezkedik el összekötő kapocsként nyugati és déli flóraidékek ill. flóratartományok felé. A terület növénytakarójának kialakulásában számos tényező (pl. éghajlati, talajtani adottság) szerepet játszott, amelyeket az ember tájalakító tevékenysége tetézt be. A Drávától északra haladva egyre csökken a balkáni és a szubmediterrán, alpin-balkán fajok száma, keletről nyugat felé pedig egyre kevesebb a xerotherm, pusztai elem, ill. a pannon flóra bennszülött elemei is teljesen eltűnnek. Ezzel ellentétben egyre nagyobb teret foglalnak el a mezofil-higrofil fajok, azaz az atlanti-mediterrán, vagy a magas hegyvidékekről leereszkedő, ún. dealpin elemek.

A Zalai-dombvidéket zonális bükkösök (Vicio oroboidi-Fagetum) borítják, nyomokban még kapcsolat mutatható ki a nyugat-balkáni bükkösökkel. A göcseji dombok legelterjedtebb potenciális erdőtársulásai a gyertyános kocsánytalan tölgyesek (Quercus petraeae-Carpinetum). A déli kitettségekben kisebb foltokban cseres-kocsánytalan-tölgyesek (Quercetum petraeae-cerris) is megjelennek. A Göcsejre jellemző kavicsos dombhátságok jobbára összefüggő, lombergyes fenyvesek (Myrtilli-Pinetum, Pino-Quercetum) borítják. De találkozhatunk tiszta, elegyetlen erdei fenyves állományokkal is, amelyek főleg az egykori tölgyesek helyét foglalták el. A lepusztult, kilúgozott, sovány kavicstalajokon nyírerdők fejlődtek ki, a völgyekben futó vízfolyásokat pedig füzesek és tölgy-kőris-szil ligeterdők (Quercus-Ulmetum) kísérik, helyenként hegyi égerligetek (Alnetum glutinosae-incanae) is megfigyelhetők.

A szelídgesztenye mind tájképi, mind vegetációtörténeti szempontból jelentős flóraeleme a kistájnak. Az idős szelídgesztenyések visszaszorulóban vannak: az utóbbi évtizedekben a tintafoltosságot és kéregelhalást okozó gomba illetve ágrakosodást és levélfoltosságot okozó egyéb kórokozó szervezetek tizedelték meg a nyugat-dunántúli állományokat.

A völgyekben egyre inkább réteket, legelőket és szántókat találunk. A légyszárú társulások között meghatározóak a különféle magasságosok, az ecsetpázsitos kaszálórétek vagy sodbúzás mocsárrétek. A különféle kaszálórétek sok száz éves emberi beavatkozás hatására alakultak ki. Fennmaradásuk csak az évenkénti rendszeres kaszálás eredményeképpen biztosítható.

A Göcsej mély, humuszban gazdag talajú völgyeiben a keletibb területek utolsó hírnemőjeként találkozhatunk az illír elterjedésű pirítógyökérrel vagy a kereklevelű rekettyével. A göcseji erdőkben gyakori az erdei ciklámen, a kakasmandinkó. A zalai bükkösök jellegzetes növénye a zalai bükköny, a tarka lednek. Nyugat felé haladva

megjelenik a kereklevelű körtike, a kapcsos korpafű. A Zalai-dombvidék karakterisztikus elemei – tavaszi tőzike, sárgaliliom, kockás liliom, zergeboglár – gazdagítják a Göcsej növényzetét. Jellegzetes védett növények még: a kapcsos korpafű, a szálkás pajzsika, a szártalan kankalin, farkasölő sisakvirág, a tündérfürt, a völgycsillag, az erdei varjúkőröm, a kornistárnics, a szibériai nőszirm, a kígyógyökerű keserűfű, a szártalan bábakalács, a buglyos szegfű, a kockás kotuliliom, körtikék, kosborfélék, stb.

A mezőgazdasági területeken elsősorban őszi búzát, zabot, kukoricát, tritikálét termesztenek.

Állatvilág

A táj faunisztikai feltárása még várat magára. Általánosságban elmondható, hogy a Nyugat- és Dél-Dunántúl állatvilágának vegyes képét mutatja. Jellegzetes mozaikossága, a mély, nedves, párás völgyekben és a viszonylag száraz, kavicsos dombhátakon található élőhelyek közötti kontraszt. A fauna fajösszetételében még jelentkezik a nyugat-balkáni (illír) hatás, az atlanti-mediterrán és az alpi faunaelemek jelenléte azonban sokkal meghatározóbb.

A terület egyik meghatározó erdőtípusa a telepített elegyetlen erdei fenyves valamint az őshonos elegyes erdei fenyves. Míg az előbbiek inkább a széles tűrőképességű fajok élőhelye, addig az utóbbira a rovarfauna gazdagsága a jellemző. Az erdefenyő kiterjedt állományai miatt a tűleveleiken élő nagylepkefajok száma viszonylag magas. A hártvásszárnyúak között is számos fenyőspecialista található: erdefenyő-szövőgarázs, kékestű szövő-darázs, óriási-fadarázs gyakori kártevők. A különféle fenyőormányos fajok szintén jellegzetes kártevők. A tölgy után az erdei fenyő az, amelyben a legtöbb díszbogár faj lárvája fejlődik. A cincérek közül is sok fenyőhöz kötődő faj él a területen.

A bükkösök rovarfaunáját alapvetően a lombkorona teljes záródása határozza meg: napfényigényes rovarok szinte teljesen hiányoznak, vagy csak lombfakadás előtt vannak jelen. A bükkösök másik jellemzője a lassan lebomló, néhol vastag rétegben felhalmozódó, örökkön nyirkos bükkvar. Ez a közeg ideális a csigaközösségek számára (nem a házaspigáknak). A nedves környezetben a nagytestű futóbogarak is magas egyedszámban fordulnak elő. A futrinkák (bőr-, rezes, ligeti) mindenfelé gyakoriak.

A gyertyános-tölgyesek rovarfaunája is igen gazdag. Magas egyedszámban fordul elő a gyapjaslepke, a gyűrűspille. A korhadó tölgytuskókban fejlődik a szarvasbogár, de mellett számos díszbogár, cincérfaj is számára is megfelelő élőhely.

Az ecsetpázsitos kaszálórétek a nappali lepkék (színtjászó-, sáfrány-, árvácska gyöngyház-, ökörszemlepkék) fontos táplálékforrása.

A kistáj vízfolyásai, különösen a Kerka értékes vízi rovarvilággal rendelkezik. Ezek a vizek Európa-szerte megritkult vagy kipusztult kérész-, álkérész és szitakötőfajoknak ad otthont. Több védett kérész- és szitakötőfaj élőhelye. A vízfolyások halfaunáját eddig még nem vizsgálták. A Mura vízgyűjtőjén folytatott, illetve a Kerkát is érintő kutatások alapján számos faj előfordulása feltételezhető: pl. csuka, dévérkeszeg, szélhajtó kűsz, rózsás márna, fenékjáró küllő.

A herpeto-faunáról is szórványos adatok találhatók. Valószínűsíthető, hogy a hazai fauna jellegzetes fajai itt is megtalálhatók: vöröshasú unka, gyepi béka, mocsári teknős.

A Göcsej madárvilágát szisztematikusan még nem dolgozták fel, itt is csak néhány adat áll rendelkezésre. Összességében a Nyugat-Dunántúl jellegzetességét mutatja. A madárvilág szempontjából meghatározó a vidék nagyfokú erdősültsége, a fenyvesek nagy kiterjedése, a rétekkel, kaszálókkal feldarabolt üde gyertyános-tölgyesek mozaikfoltjai, az öreg, gyakran felhagyott gyümölcsösök, valamint a külterjes gazdálkodási módok fennmaradása. A fehér gólya fészkelőhelyét szinte már kizárólag települések közelében választja ki. A Kerka völgyében fészkel a fekete gólya. A vizek mentén gyakran fordul elő tőkés réce. A ragadozó madarak közül a Göcsejre jellemző a darázsölyv. A sík- és dombvidéki mezőgazdasági táj jellegzetes madara a fűrj, a fácán, amelyek tarlókon, parlagon hagyott szántókon fészkelnek. A magasfűvű rétek fokozottan védett madara a haris. A gyöngybagoly állománya napjakra visszaszorult. A kuviknak öreg gyümölcsösök, idős fákkal tarkított fás legelő, kaszálók adnak megfelelő élőhelyet. A víz fölé benyúló fákkal szegélyezett, kishalakban és vízi rovarokban gazdag vizek a jégmadár számára kiváló táplálkozóhelye. Szárazabb bozótos területek gyakori költőmadara pl. a cigánycsuk.

A göcseji vizek kiemelkedő értékű emlősfaja a vidra. A morotvákban, dús növényzettel kísért patakok mentén mindenütt gyakori a pészmapatkány, a kősapocok, vízicickány. Említésre érdemes a csalitjáró pocok, a törpe egér és a hermelin. Az erdőkben előfordul a borz, nyuszt, az erdei pocok, a különféle erdei egerek. A rókanak mindenfelé túlnépesedett állományai élnek hasonlóan a vaddisznóhoz. Jellegzetes még a gímszarvas.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

A községben műemlék védett épület nem található. Az építmények közül helyi védelem alatt van a Szent Lőrinc római katolikus templom: Kossuth Lajos utca, 68 hrsz. alatt. Első Szent Miklós tiszteletére épült templomát egy 1433-ban kelt oklevél említi. A török időkben ez elpusztult, majd 1734-ben, a faluban élő Szent Mihály új templomot építtetett. A templomot Szent Lőrinc tiszteletére szentelték. A templom zsindegyel volt fedve, befogadóképessége 200 személy volt. A szentély alatt volt a Szent család kriptája.

A település mai temploma 1937-ben került felszentelésre szintén Szent Lőrinc tiszteletére, melyet Simon Pál földbirtokos hagyatékából építettek. Felújítására 2000-ben került sor. Ebben az évben elkészült a templom körül Kálócfa emlékparkja, a Szent István szoborral és a nagykereszttel.

Helyi védelem alatt áll a harangláb. A harangláb a Deák és Ady utca sarkán áll a 223 hrsz ingatlanon.

A templom körüli Millenáris park emlékművei.

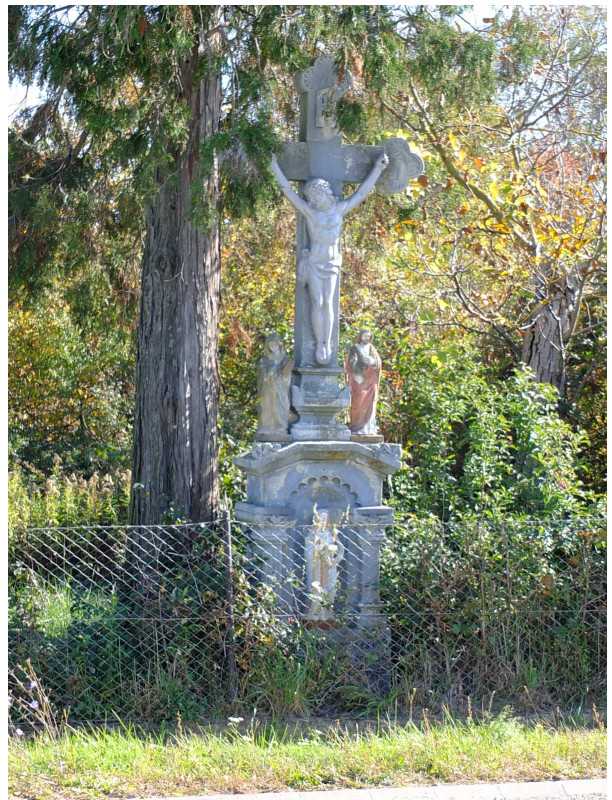
Kőkereszt 0116 hrsz temető

86-os főút pórszombati elágazónál lévő kereszt

Ady utcai kereszt talapzata

Kossuth utca 16 hrsz kereszt

TEMETŐK

A községnek egy lezárt és egy új temetője van. Az új temető a Petőfi Sándor utca déli végén található a 0116 hrsz ingatlanon. A fásított és parkolóval is ellátott temető korszerű ravatalozóval van ellátva, ahogy a felső képsor is mutatja.

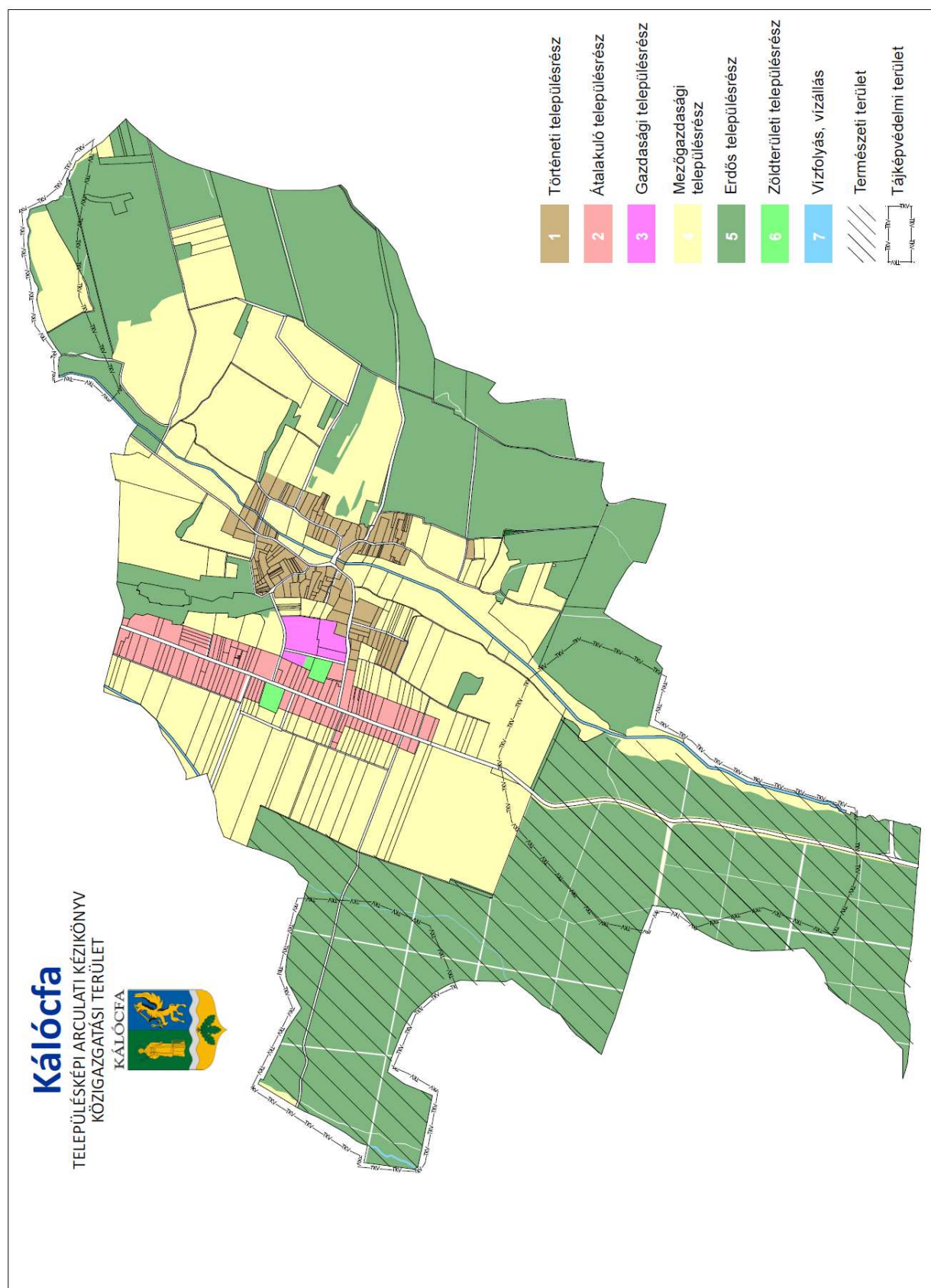
A régi temető szemetvonzó képi eleme a tájnak. A 095 hrsz ingatlanon, erdős környezetben szerényen húzódik meg. A közelmúltban bekerítették és gondozását is biztosítják (lásd alsó képek). Fenntartása javasolt.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

4

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRESZ

A község egészen az 1960-as évekig a Turti patak völgyében alakult ki szeres jelleggel. A szerek általában az ott lakók személynevéből származó elnevezést kaptak: Kárószér, Pintérszer, Rukica, stb.. Később a szerek önálló utcákká váltak, mint Dózsa, Petőfi, Ady, Deák utca. A beépítés jellege azonban szórványos maradt. Sőt a falu 86-os főúthoz való átköltözésével és az elvándorlás hatására inkább fogyatkozó számú lakóházat tartalmaz. A beépítési mód szabadonálló és oldalhatárosan álló. Jellemző a félig kerített udvar, az „L” alakú elrendezés, a beforduló gazdasági épületek rendje. Egységes utcaképről a szeres beépítési jelleg miatt nem beszélhetünk. Az egyes épületcsoportok esetében a kontyolt tető és az egyszerű nyeregtető is ugyanúgy elfogadott. A beépítésekre a földszintes beépítések jellemzőek, javasoljuk a rendelkezésre álló nagy telkek miatt ezt a hagyományt követni. A gazdasági épületek elhelyezésénél pedig az udvart lezáró, „L” alakban beforduló épületek a jellemzőek. A színvilágot tekintve a világos színek dominálnak fehér, és a világos árnyalatok.

Ady utca és Petőfi utca jellemző beépítései

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

A 86-os főút mellett kialakult Kossuth utca beépítése az 1937-ben elkészült templommal, majd az azt követő, az 1960-as évektől felgyorsuló új építkezésekkel vette kezdetét. A beépítésére a sátoztetős házak a legjellemzőbbek. Jellemző tetőforma még az utcával párhuzamos gerincű kontyolt tetőforma. A magasságokat tekintve az épületek földszintesek, az 1980-as évektől egy-két tetőteres beépítés is készült. A Kossuth utcában egy emeletes lakóház is épült. Az utcafépí illeszkedés érdekében a kontyolt tetőforma alkalmazását javasoljuk. A magasságok tekintetében – kihasználva a nagy telekméretet a földszintes kialakítás javasolt. Magasépületek mellett javasolt az utcafépí átmenet érdekében tetőtér beépítés, vagy illeszkedőbb homlokzati magasság, nem alacsony hajlásszögű tetőforma alkalmazása is. Általában javasolt a magastetős kialakítás megtartása.

Kossuth utca utcafépí.

A szabadonálló beépítések közül a már bemutatott templom és az 1952-ben iskolaként épült, ma Kultúrház épülete emelendő ki. Az épület a Kossuth utca 9. hsz. alatt található. Korszerűsítésére a közelmúltban került sor. Megjelenésében a középület jelleget hordozza a hangsúlyos bejárat megoldással és megújult nagy nyílásaival. Udvara közösségi térként működik.

Faluház

GAZDASÁGI TERÜLET

A településen egy állattartó telep működik: a volt Tsz-major területén, ahol ma egy magángazdálkodó pulyka nevelést folytat kb. 4500 db pulykával. A telep közvetlenül lakóterületekkel nem szomszédos, de tőle több irányban is 200-300 m-en belül lakóterületek fekszenek, ahol is időnként a tevékenységéből adódóan kismértékű bűz jelentkezik.

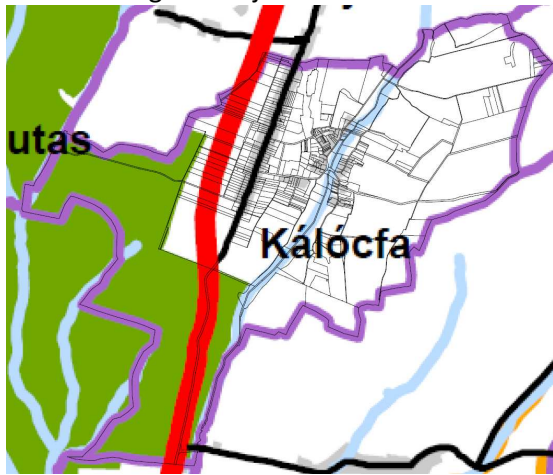
A majorban lévő állatállomány nem éri el azt a határértéket, amely védelmi övezet kijelölését tenné szükségessé, ugyanakkor a lakóterületeken élőket – főleg a tőle keletre és délre lévőket - az időnként fellépő bűz zavarhatja. Ezért a lakóterületek védelme érdekében a majorság (birtokközpont) körül védőfásítás javasolt.

Tömbbelsőben lévő 09/1 hrsz major területe

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A település igazgatási területe Zala megyében fekszik. Tájföldrajzi szempontból a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájban, a Zalai-dombvidék középtájban, Nyugat-Zalai-dombság részként a Közép-Zalai-dombság (Göcsej) kistájban fekszik. Természeti területe magterület övezetben fekszik és a meglévő tájhasználat megtartása javasolt.

Ökológia hálózat övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen toronyszerű építmény kilátó kivételével, hírközlési adótorony, szélerőmű elhelyezése nem javasolt.

Mezőgazdasági területek

Az igazgatási terület 39%-a áll mezőgazdasági művelés alatt. A mezőgazdasági területek általában gyenge minőségűek (8,5 AK átlag). Ennek ellenére a szántó művelési ág az uralkodó (a mezőgazdasági területek 77%-át alkotja). A szántók közül több is 12%-os hajlásnál meredekebb lejtésű. A gyepterületek kisebb részarányt képviselnek (8%). A szőlő, a gyümölcsös művelési ágban lévő területek aránya pedig elhanyagolhatóan kicsi (0,2 és 0,1 %).

A gyepterületek jobbára a patakvölgyekben terülnek el. A gyepterületek 78%-át (62 ha) rétként, a fennmaradó részt (20 ha) legelőként tartják nyilván. A településen az állattállomány megfigyelt. A tenyésztések mellett hobbi célra tartanak lovakat (lásd fénykép).

A gyümölcsösök, szőlők területi aránya nem éri el az 1%-ot, területük viszonylag messze esik a belterülettől. Javasoljuk a terület alacsony mezőgazdasági potenciáljának növelését, a kevésbé jó termőhelyi adottságú területeken kiterjedtebb, extenzív termelési célú használat kialakítása, a jobb adottságú részekben viszont intenzív, az ökológiai kritériumokhoz illeszkedő, versenyképes, de erőforrástakarékos, környezetkímélő mezőgazdálkodás lehet az alapvető cél. A természetvédelmi oltalom alatt álló területeken az ún. „értékmegőrző” mezőgazdasági művelés megvalósítására kell törekedni. A gyenge minőségű - alacsony aranykorona-értékű - szántóterületek alternatív hasznosításaként a déli-délnyugati domboldalakon, ahol a lejtőhajlás meghaladja a 12%-ot a szőlő- és gyümölcsstermesztés jöhetnek szóba, mint a területen hagyományos művelési ágak. Az északi-északkeleti hűvösebb mikroklimájú oldalakat erdőtelepítéssel javasolt hasznosítani.

A beépítésre nem szánt területeken, összekötő utak lakott területi szakaszán kívül reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. Gondoljunk az éjszakai fényszennyezésre is, a világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldásokat alkalmazzunk.

A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni új elektromos hálózati, felszíni új hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. A kertek kivételével kerítések csak vadvédelmi célból létesíthetők. A terepadottságokat változatlanul célszerű figyelembe venni.

Erdőterületek

A település igazgatási területének déli felét összefüggő erdőfolt borítja. Az erdőgazdálkodás alatt álló területek az igazgatási terület 51%-át alkotják. Az erdőterületek általában üzemtervezettek, zömében (354 ha 68%-ban) állami tulajdonúak és a Zalaerdő Rt. (Lenti Erdészeti) kezelésében vannak. Az erdő a kálócrai táj egyik hangsúlyos tájképi eleme, a környező ökológiai hálózat fontos része, ezért táj- és természetvédelmi szempontból igen értékes tájelem. A terület mikroklimájára, a tájképi potenciáljára meghatározóan hat. Ezek mellett gazdasági szerepe is jelentős. Turisztikai szempontból súlya nem számottevő jelenlegi feltáratlansága (turistaútvonalak, célpontok hiányai) miatt. Az erdők alapvető rendeltetése, a tájszerkezetben és a tájhasználatban betöltött szerepe változatlan marad. Mérlegelni kell a gyengébb minőségű, kedvezőtlen adottságú szántók beerdősítésének lehetőségét.

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.

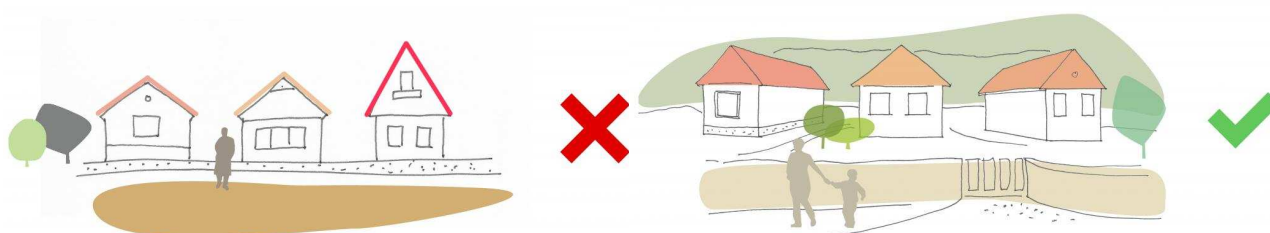
MAGASSÁG

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített, vagy egymáshoz közel álló épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

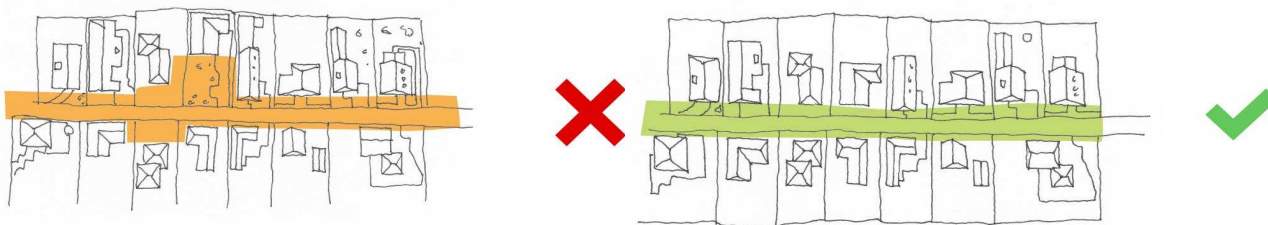
TETŐHAJLÁSSZÖG

Zavaró, ha az egyes utcákra, utcaszakaszokra, szomszédos épületekre jellemző tetőformáktól, vagy sűrűn beépített utcasorban a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő.

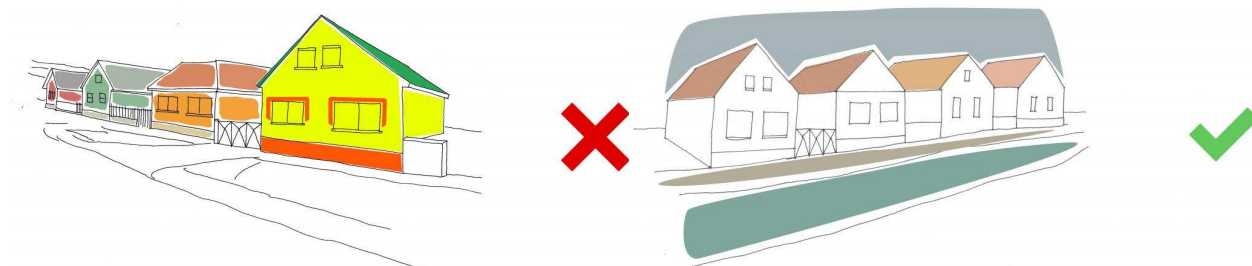
TELEPÍTÉS

Az egy utcasorban álló épületek esetében egységes módon kell az előkertet kialakítani. Az épületeket fő tömegükben az utcára jellemző módon javasolt elhelyezni, hogy az utcaképet alkotó homlokzatok egységes településképet eredményezhessenek.

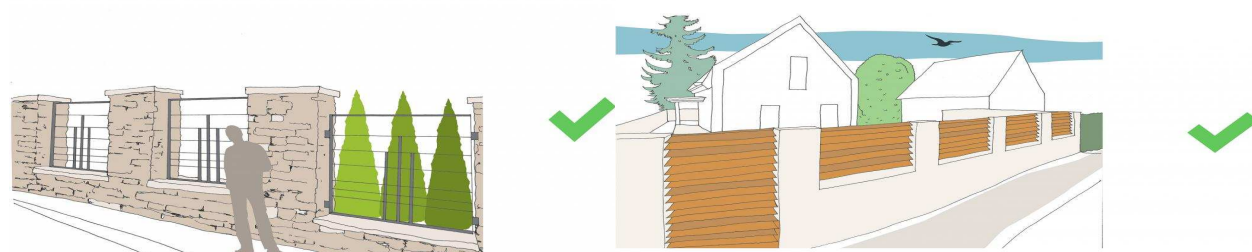
SZÍNEK

Kerüljük a harsány és a környezet, környező épületek színvilágától idegen színek használatát.

KERÍTÉS

Kálócfán a lakóterületeken a tömör és áttört kerítéseknek is hagyománya van. Általában előkertes beépítések a jellemzőek. A történeti településrészen találunk lécs és palánkkerítésre is példát. Az átalakuló településrészen viszont az áttört kerítés a gyakoribb. Az újabb beépítések inkább áttört jellegűek. A lábazati falazat anyaga téglával és kitöltő elemként a fa, fém szolgál jól. A téglával vagy esetlegesen új kőkerítések egykor is ma is kortalanok és ugyanúgy alakíthatók akár modernebb hatást kölcsönző látszó fuga nélküli kivitelben is.

Példák kerítésekre, kertkapukra.

ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. Kálócfán kevés régi egyedi ablak megoldásokra találunk példát, mivel a régi épületek jelentős számban elbontásra vagy átalakításra kerültek. Javasoljuk ezen ablakok jellegzetességeit megtartani, esetleges cseréjük esetén az új nyílászáróknál alkalmazni, osztási arányaikat megtartani. Gyakori a zsalus árnyékolás alkalmazása, amelyek új épületek esetén is továbbvihető hagyományai lehetnek a településnek. Az új vagy felújított épületeken gyári típus ablakok és ajtók dominálnak.

Példák népies, eklektikus és szecessziós ablakokra.

TORNÁCOK

Kálócfán a téglafalazatú és a fa oszlopos tornácra, fa mellvéddel is találunk példát. Az új beépítéseknel még kevésbé terjedt el. Azonban új beépítéseknel is bátran alkalmazható, biztosítva a bejáratot és akár a terasz védelmét is az időjárás ellen.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Kálócfán a kialakult beépítések elsődlegesen vakoltak. A lakóházak homlokzata egyszerű ablakkeretezésű, vagy egyszerű tagolt homlokzatúak. Az új építések esetén is általánosan elfogadott az egyszerű, letisztult formák alkalmazása, legfeljebb egyszerű homlokzat díszek vagy keretezések alkalmazása. Régi oromfalas házak esetében láthatunk példát fa és vakolt oromfal kialakítására. A helyi fa, mint természetes anyag könnyen elérhető és modern megjelenést is nyújthat új épületeknél is. Alkalmazása a mainál szélesebb körben javasolt.

Példa oromfalak kialakítására

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK: PAJTÁK

Egyre fogyatkozó számú sajátos gazdasági épületei a községnek. A korábban az udvaron telekhatáron álltak, vagy keresztben zárt sorú jelleggel épültek, bekerítve az udvart. Ma már egyre kevesebb pajta maradt meg. A fényképen látható pajtára és kukorica górára is példa. Felhasznált tartószerkezeti anyagaik a téglák és a fa. Megtartásra és hasznosításra javasoljuk őket.

KERTEK

A településképhez a beépítéseken túl a kertek is hozzátartoznak. Az állattartás visszaszorulásával a lakótelkek esetében a díszkertek kerültek előtérbe. A díszkertek kialakításánál a kertészetek változatos növénykínálata mellett a saját ízlésünk, igényeink szerint járhatunk el, de kérhetjük szakember segítségét is. A kert lehet gyűjteményes kert, vagy a szabadidő, pihenést is szolgáló kert is. A növények telepítéseket ezek alapján úgy választhatjuk meg jól, ha igény esetén pl: sport, szabadidős céljára kellően nagy gyepes felületeket hagyunk. A telekhatár felől kerülnek a magasabb növények, míg a belső tagolást alacsonyabb növekedésű díszfüvek, cserjék, virágok tagolják. Az udvari járófelületet javasolt vízáteresztő térkőburkolattal kialakítani. A kerti világítást pedig a lakóház stílusával is azonosan javasolt megválasztani.

Példák díszkertek kialakítására.

A lakóterületeken a dísz és konyhakertek együttesen vannak jelen. Szívesen ültetnek szőlőt lugasként, természetnek zöldségeket. Ezek helye az udvar, vagy hátsókert.

A jól megválasztott növénytelepítés és gyepfelületek esetén is a kert öntözést igényel. A meglévő kerek kutak jól szolgálhatnak most is. Megjelenésében javasoljuk úgy kialakítani a kút, hogy az udvarral és az épülettel harmóniában legyen a színvilág és anyaghasználat tekintetében is.

Szőlőlugas fényképe.

RÉSZLETEK

Az 1950-es évektől épült lakóházak esetében is a bejárat előtt kialakított fa előtető és tornác egyszerű, de díszes kialakítására érdemes rácsodálkodni. A letisztult formák akár egy új építésű házhoz is jól illeszkedhetnek, így helyreállításuk mellett a formavilág továbbörökítése is javasolt, mint helyi szokás, hagyomány. A Kossuth utca 69. hsz. lakóház oromfalának padlásszellőzője fölött vakolat dísz látható, istenszemmel és a dátummal: 1950.

Kossuth utca 80. hsz. lakóház

Kossuth utca 69. hsz. lakóház

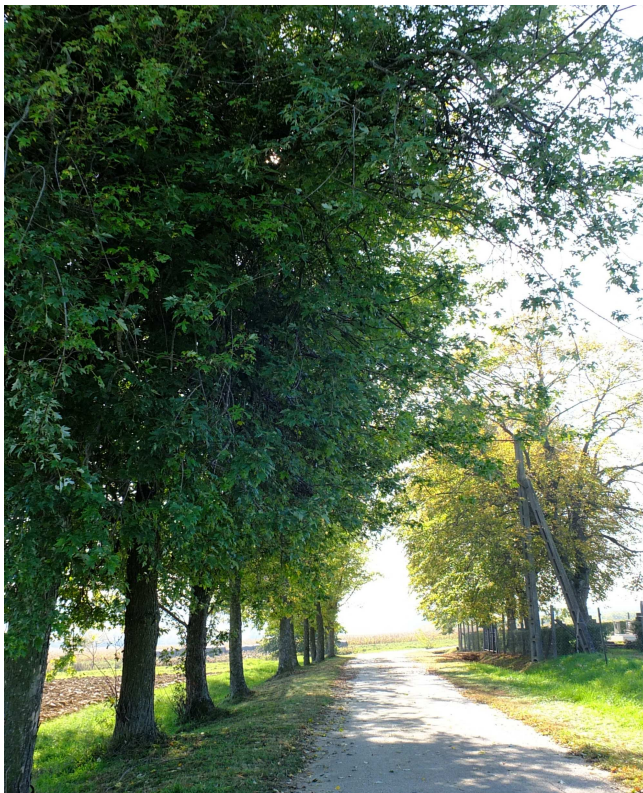
Kossuth utca 69 hsz. lakóház oromdísz 1950-ből.

UTCÁK, TEREK

közterületek településképi útmutatója

A település Kossuth utcájában (bal felső kép) a 86-os főút igényei szerinti útkialakítás van, amely a közelmúltban került felújításra. A gyepek mellett az előkertek fásításai, növényzetei dominálnak. A Kossuth utcára nem jellemző a faállomány, fasorok, vagy virágosítás. Javasoljuk, hogy a közművekre és településképre is tekintettel ahol erre fizikailag lehetőség van, ott egyoldali, alacsony lombkoronájú fasorokat telepítsenek. A történeti falurészen pl: a temető felé, a harangláb mellett (alsó képek) szép fasorokat is találunk. Másutt beépítés hiányában a fasor telepítésére nem volt igény. A padkák rendezése érdekében javasoljuk a szűk útkeresztmetszelvekben a zárt csapadékvíz-elvezetés kialakítását és a felszabaduló területen parkoló, zöldfelület kialakítását, bővítését. Lehetőség szerint egyoldalon járda kerüljön kialakításra, vagy lakó-pihenő övezetként kerüljenek az utcák átépítésre pl: Ady, Petőfi, Deák utcában, biztosítva a forgalomcsillapítást. Új fasor telepítésénél szintén lombhullató, őshonos fajok ültetése javasolt.

Petőfi és Deák utcák fasora megtartásra javasoltak.

A község játszótere az önkormányzat épülete előtt, a 21/7 hrsz ingatlanon kapott helyet a Kossuth utcában. A főút forgalmától fasorral van védve. Az intim terület bekerített és alkalmas közösségi célokra is. A 013 hrsz sportpálya igény esetén alakítandó a környezetéhez illeszkedő öltözővel. A sportpályájának (013 hrsz.) délekeleti sarkában felállítandó távközlési torony a településképhez illeszkedik.

Játszótér.

A Kossuth utcában lévő templom mellett 2000-tól a község emlékparkja létesült. Az itt lévő szobrok, emlékművek a hősi emlékmű kivételével ekkor létesültek. A növénytelepítésre a különféle alacsony cserjék, lombhullató fák mellett tuják is kerültek elültetésre. A tuják mára megnőttek és a terület áttekinthetőségét korlátozzák, az emlékművek, szoborok látványát a Kossuth utca felől hermetikusan lezárják. A településképpen való érvényesülés érdekében javasoljuk a metszésüket, vagy cseréjüket más alacsonyabb növekedésű, őshonos növényfajra. (A park fényképei.)

Az eredetileg iskolaként létesült épület, ma Kultúrház korábbi komor arculatát egy korszerű középület váltotta fel a felújítással. A megújult épület és közösségi célú udvara jól szolgálja a község igényeit.

Az Ady Endre 11. hsz. eredeti formájában megőrzött és helyreállított népies lakóház.

Az Ady utca 3. hsz. kerített udvarú lakóház korszerűsített, helyreállított épület mutatja a korábbi szeres beépítési jelleg építészeti formavilágát.

A Kossuth utca lakóház példa arra, hogy épületkorszerűsítés során az utcaképhez illeszkedő megjelenés és tetőkialakítás biztosítható. Javasoljuk az utcai homlokzaton lévő parabola udvari homlokzatra való áthelyezését az utcakép javítása érdekében. A redőnyök kialakítása során kedvezőbb megjelenést ad, ha a beépített kialakítást választjuk.

PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Céger, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, a helyben szokásos formavilághoz.

A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra-hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges. El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.

A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.

Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet, alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a $0,3 \text{ cd/m}^2$ fényssűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.

Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően az közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség. Példa hirdetőtáblákra.

IMPRESSZUM

Kálócfa Község Önkormányzata
8988 Kálócfa, Kossuth utca 27.

Tel.: +36 (92) 573 430

E-mail: korjegyzo@zalaszam.hu

Polgármester: Szabó András

Főépítész: Kutnyánszky László okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE: MODULOR Kft (9700 Szombathely, Szt. Flórián krt. 2.), Gergye Péter

Telefon: +3694/509-244

Email: modulor.gergye@t-online.hu

FOTÓ: Gergye Péter

Kálócfa, 2018. március 22.